

Gids voor onderzoek naar klokkenluidersmeldingen

**WHISTLEBLOWER
PARTNERS**

1. Het kader voor het onderzoek vaststellen

Het is essentieel dat het bedrijf een intern handboek heeft voor het afhandelen van onderzoeken naar klokkenluidersmeldingen. Het opzetten van een effectief onderzoeksproces vergroot het vertrouwen van het personeel en andere belanghebbenden dat wangedrag serieus wordt genomen en dat individuen verantwoordelijk zullen worden gehouden voor hun acties.

Wanneer er een melding door een bedrijf wordt ontvangen, moet het ontvangende team in het bedrijf een eerste screening van de melding uitvoeren. Hier moet worden beoordeeld of de melding moet worden afgehandeld als een klokkenluidersmelding. Als dit niet het geval is, moet de melding worden doorgegeven aan de relevante persoon of afdeling van het bedrijf.

Wanneer een melding wél onder de klokkenluidersregeling valt, moet er een eerste beoordeling worden gemaakt van het kader voor een onderzoek naar de melding en de mogelijke reikwijdte van de onderzoeken. De onderzoeksmethode moet worden gedefinieerd, met inbegrip van wie wat moet doen en wanneer en in welke mate er aan het management van de onderneming moet worden gerapporteerd.

Het interne onderzoeksproces kan ook andere problematische omstandigheden in het bedrijf aan het licht brengen, bijvoorbeeld in de vorm van een slechte of ongewenste cultuur binnen het bedrijf of speciale afdelingen of van speciale gedragsproblemen van bepaalde werknemers.

Het is belangrijk om een werkomgeving te creëren waar werknemers open durven zijn en niet bang zijn voor represailles. Onderzoek toont aan dat dergelijke omgevingen de betrokkenheid en het innovatievermogen van medewerkers bevorderen. De medewerkers moeten het gevoel hebben dat ze gemakkelijk en informeel problemen kunnen aankaarten in bedrijven, en het is daarom cruciaal dat bedrijven hiervoor robuuste en bruikbare communicatiekanalen hebben.

2. De reikwijdte van het onderzoek vaststellen

Het is belangrijk om adequaat te reageren op de melding van een klokkenluider, zodat een bedrijf niet het risico loopt te worden beschuldigd van het onder de tafel vegen of het negeren van omstandigheden.

Tegelijkertijd is het ook belangrijk dat de onderzoeker de controle over het proces behoudt en bijvoorbeeld het leiden van het proces niet overlaat aan een klokkenluider die mogelijk een specifieke agenda heeft. Degene die de melding onderzoekt, moet daarom de reikwijdte van het onderzoek naar eigen goeddunken uitbreiden of beperken.

3. Inzicht in het relevante beleid en de relevante procedures

Het is niet altijd duidelijk of een melding moet worden behandeld in het kader van het klokkenluidersbeleid van een bedrijf of volgens andere interne procedures, zoals een gedragscode of ander specifiek beleid dat bepalingen bevat voor bijvoorbeeld pesten of intimidatie.

4. Houd het onderzoek vertrouwelijk

Vertrouwelijkheid en anonimiteit zijn met name relevant in het kader van klokkenluidersonderzoeken, aangezien de hoeksteen van elke klokkenluidersregeling de bescherming van de klokkenluiders tegen represailles door het bedrijf vormt.

De vertrouwelijkheid moet zoveel mogelijk worden gehandhaafd. Informatie moet over het algemeen worden gedeeld op basis van 'need to know'.

Gebrek aan vertrouwelijkheid verhoogt het risico op lekken en kan het vertrouwen in het proces teniet doen.

Alle gevallen moeten met optimale vertrouwelijkheid worden behandeld om de identiteit van zowel de klokkenluider als de gemelde persoon te beschermen. Daarom moeten de volgende basisbeginselen worden gevolgd:

- Niemand mag proberen een klokkenluider te identificeren.
- Een melding mag niet worden onderzocht door iemand die betrokken kan zijn bij of betrokken is bij de zaak in kwestie.
- Meldingen worden door alle betrokken partijen vertrouwelijk behandeld.
- De meldingen worden door competente en onafhankelijke deskundigen onderzocht.

5. Selecteer de juiste onderzoeker

Voor een succesvol en probleemloos onderzoek is het van essentieel belang dat het onderzoek wordt uitgevoerd door een ervaren en competente onderzoeker. Een onderzoeker zonder de nodige onderzoeksvaardigheden, technische en professionele kennis en onafhankelijkheid kan het hele proces ondermijnen.

6. Reageer snel en respectvol op een melding

Het is essentieel voor het opbouwen van het vertrouwen in de klokkenluidersregeling dat de communicatie met een klokkenluider op doelmatige en voorspelbare manier plaatsvindt, onder meer door een klokkenluider snel te bevestigen dat het rapport is ontvangen.

Er kunnen situaties zijn waarin een melding niet als klokkenluiderszaak moet worden geaccepteerd. Na ontvangst van een melding moet het klokkenluidersteam of degene die de melding onderzoekt, beslissen of deze wordt geaccepteerd of afgewezen.

Het klokkenluidersteam kan een melding afwijzen als bijvoorbeeld:

- het vermeende gedrag niet kan worden gemeld in het kader van het klokkenluidersbeleid van de onderneming,
- de melding niet te goeder trouw is gedaan of kwaadaardig is,
- er onvoldoende informatie is om verder onderzoek mogelijk te maken.

Het kan moeilijk zijn om correct te reageren op een klokkenluidersmelding. Normaliter moet er grote voorzichtigheid en terughoudendheid worden betracht met betrekking tot hetgeen er aan een klokkenluider wordt meegedeeld.

Normaal gesproken is er niets bekend over de klokkenluider en daarom moet er zorgvuldig worden gehandeld. Het is belangrijk om voorzichtig en kort te zijn in de communicatie met de klokkenluider.

Dit geldt in elk geval totdat er meer bekend is over met wie er wordt gecommuniceerd.

De EU-richtlijn inzake de bescherming van klokkenluiders vereist dat de klokkenluider in elk geval binnen drie maanden na de melding feedback krijgt. In het specifieke geval moet worden overwogen, wat hierover aan de klokkenluider wordt meegedeeld.

7. Maatregelen moeten evenredig zijn

Niet alle onderzoeken vereisen een zeer uitgebreid of grondig onderzoek van alle feiten. Omgekeerd is een te oppervlakkig onderzoek normaal gesproken ongepast bij ernstigere zaken en dit kan leiden tot beschuldigingen van onder het tapijt vegen van zaken of het risico van interventie door wetshandhavinginstanties of toezichhoudende autoriteiten.

De onderzoeker moet ervoor zorgen dat alle beslissingen die tijdens het onderzoek worden genomen, gebaseerd zijn op het verzamelde bewijsmateriaal. Het bedrijf moet het risico van onenigheid of geschillen over de beveiliging onder controle houden en de AVG blijven naleven wanneer het bewijsmateriaal verzamelt en opslaat.

8. De output van een onderzoek moet worden vastgelegd

De onderzoeker moet aan het begin van het onderzoeksproces overwegen, waartoe het onderzoek moet leiden, met inbegrip van de vraag of er in het specifieke geval een schriftelijk verslag moet worden opgesteld of dat een mondelinge rapportage afdoende is. Ook moet worden bepaald wie het verslag moet ontvangen.

9. Registreren, verwijderen en archiveren

Voor elke melding wordt er altijd een gedetailleerde administratie bijgehouden en alle gegevens moeten worden behandeld in overeenstemming met de toepasselijke wetgeving. Dit betekent dat er een systeem moet komen voor het opslaan van alle meldingen en het registreren van de acties van het klokkenluidersteam of de onderzoeker.

Persoonsgegevens in klokkenluidersmeldingen en onderzoeksdocumentatie moeten worden verwijderd zodra het onderzoek is afgesloten, met uitzondering van persoonsgegevens die voor wettelijke doeleinden moeten worden opgeslagen. Daarom wordt aanbevolen om automatische verwijderingsprocessen in te voeren, die na een bepaalde periode plaatsvinden in overeenstemming met de betreffende regelgeving.

Gearchiveerde onderzoeksdocumentatie en meldingen van klokkenluiders moeten geanonimiseerd worden en mogen geen persoonsgegevens bevatten, waarmee de betreffende klokkenluider kan worden geïdentificeerd.